

1/2005

Puun saatavuuden
turvaaminenKestävyydestä kilpailu-
etuaMenestystekijä: osaami-
nen

Foorumityön jatko

Millä eväillä metsäala menestyy myös tulevaisuudessa?

*Metsäalalla on hyvät mahdollisuudet jatkaa menestystarinaansa Suomessa. Menestys vaatii jo lyhyellä aikavälillä toimia, joilla edistetään puun saamista metsistä markkinoille. Pidemmällä aikavälillä keskeistä on saavuttaa metsätalouden kestävyydelle tunnustettu asema, jotta kestävyyden tuomaa etua voidaan hyödyntää puusta valmistettujen tuotteiden markkinoinnissa. Metsäsektorin osaamisetu-
matkan säilyttämiseksi ja uusien tuote- ja palveluinnovaatioiden synnyttämiseksi on metsäalan osaamista ja sisäistä uudistumis- ja innovaatiokykyä parannettava.*

Puun saatavuuden turvaaminen

Metsäalan tulevaisuusfoorumissa on arvioitu, että tärkeimpien metsäteollisuus-
tuotteiden ja erityisesti useiden paperilaa-
tujen kysyntä kasvaa ainakin vuoteen
2020 asti. Vuonna 2020 Suomessa sijaitsevan metsäteollisuuden tuotanto sen sijaan arvioidaan vain hieman nykyistä suuremmaksi.

Suomessa sijaitsevan metsäteollisuuden kasvua säätelee mm. se, kuinka paljon raakapuuta saadaan markkinoille. Omistussuhteiden vuoksi avainasemassa ovat yksityismetsät. Metsien taloudellisen merkityksen pienetessä on uhkana, että metsänomistajien kiinnostus metsien talouskäyttöön laskee.

Teollisuuden toimintaedellytysten turvaamiseksi metsäpolitiikan kasvava haaste tulevaisuudessa on parantaa puun saamista metsistä markkinoille. Puun markkinoille tulon parantamiseksi tulee tukea mm. sukupolvenvaihdoksia, yhteismetsien perustamista, tieverkoston kunnossapitoa, aktiivista metsänomistajien neuvontaa sekä metsäsuunnittelun kehittämistä reaaliaikaiseksi ja interaktiiviseksi.

Keskeisen haasteen puun saamiseksi metsistä markkinoille tuo metsänhoidon ja puunkorjuun työvoiman nopea eläköityminen. Erityisesti 2010-luvulla työntekijöitä siirtyy pois työelämästä nopeammin kuin työvoimaa saadaan rekrytoitua. Perusedellytys metsätalouden töiden kiinnostavuuden parantamiseksi on, että työntekijöille on tarjolla ympärivuotista työtä kilpailukykyisellä palkalla.

Jos metsäteollisuus ei tulevaisuudessa enää investoi merkittävästi uuteen kapasiteettiin Suomessa, vanhenee sen kone-

kanta vähitellen. Tämä ei vaikuta välittömästi teollisuuden puustamaksukykyyn, mutta heikentää sitä pitkällä aikavälillä.

Jotta metsätalouden kannattavuus ei merkittävästi heikkenisi tällaisessa tilanteessa, puun alenevaa hintakehitystä on pystyttävä kompensoimaan lisäämällä metsätalouden töiden ja niiden organisoinnin kustannustehokkuutta sekä kasvattamalla metsien puuntuotosta. Puuntuotoksen kasvattamisen keinoja ovat mm. tehokas metsänhoito ja metsänlannoitus. Metsätalouden kustannustehokkuutta lisääviä toimia ovat mm. onnistunut yrittäjyyden hyödyntäminen, uusien metsänhoitoteknologioiden kehittäminen ja yksityisen metsäomaisuuden pirstoutumisen hillitseminen.

Kestävyydestä kilpailuetua

Kestävä kehitys on tulevaisuudessa yksi keskeisimmistä yhteiskuntien toimintaa ohjaavista tavoitteista. Metsäalan tulevaisuuden mahdollisuus on olla yksi kestävä kehityksen pioneereista, jos koko tuotannossa voidaan saavuttaa niin taloudellisen ja ekologisen kuin sosiaalisen ja kulttuurisen kestävyyden vaatimukset. Tämä voi tuoda merkittävää kilpailuetua puusta valmistetuille tuotteille ja metsien käytön palveluille.

Ekologisen kestävyyden edistäminen voi avata myös uusia elinkeinomahdollisuuksia. Esimerkiksi bioenergian hyödyntäminen ja siihen liittyvän tekniikan kehittäminen, vesiensuojelu, luontoarvojen tuotteistaminen matkailussa sekä talousmetsien ennallistaminen voivat tarjota työtä monille erikoisosaajille.

Sosiaalisen kestävyyden näkökulmas-

ta on tärkeää parantaa metsäalan oikeudenmukaisuuden ja luottamuksen ilmapääpiiriä. Myönteisen mielikuvan luominen alasta ei voi tapahtua, jos kansalaiset eivät tunne metsäalaa omakseen, vaan kyseenalaistavat sen toimien oikeudenmukaisuuden. Metsäalalla yksi ongelma oikeudenmukaisuusnäkökulmasta on tavallisten kansalaisten, matkailijoiden ja virkistyskäyttäjien metsistä saamiin hyötyjen aliarvostaminen puuntuotannosta saataviin hyötyihin verrattuna. Metsien käytöstä saatavien ei-taloudellisten hyötyjen hyväksyminen metsäpolitiikan tavoitteisiin on yksi keskeinen haaste tulevaisuudessa.

Työvoimatarpeen raju väheneminen on ollut metsätalouden sosiaalisen kestävyuden heikoin lenkki. Keskeinen haaste jatkossa on päästä eroon metsätalouden huonosta työllistävyydestä. Tässä mielessä puuntuotannon edistäminen pysyy tärkeänä metsätalouden sosiaalisen kestävyuden parantamiselle, koska puuntuotanto tarjoaa edelleen mahdollisuuksia työpaikkojen ylläpidolle tai luomiselle.

Menestystekijä: osaaminen

Vaikka Suomessa pelkona on tulevaisuudessa taantuva metsäklusteri, ei sen kehittämisen kaikkia mahdollisuuksia ole todellisuudessa vielä hyödynnetty. Keskeistä koko metsäklusterin tulevaisuudelle on metsäsektorin teknologisen ja muun osaamisen jatkuva kehittäminen. Vain osaamisen avulla on mahdollista pitää yllä metsäsektorin kansainvälistä etumatkaa ja estää metsäklusterin taantuminen.

Vakiintuneiden kosketuspintojen metalli-, kemia-, energia- ja informaatioklustereihin lisäksi on metsäklusterin mahdollista kehittyä ja laajentua muun muassa ympäristö-, hyvinvointi- ja terveystieteiden, sekä matkailu-, elintarvike- ja kulttuuriklusterien alueille.

Keskeistä metsäklusterin tai metsäalan laajenemiseksi tulevaisuudessa on alan sisäinen uudistuminen, jotta avautuviin uusiin tuote- ja palvelumahdollisuuksiin osattaisiin nopeasti reagoida. Tämä ei vaa-di pelkästään yrityksiltä, vaan myös tutkimus-, kehitys- ja koulutusorganisaatioilta aktiivisuutta, jotta uusi tieto ja osaaminen synnyttäisivät jatkossa nykyistä enemmän ja uudenlaista elinkeinotoimintaa.

Keskeistä metsiin perustuvan elinkeinotoiminnan kehittämisessä on panostaminen uudenlaisen ajattelun ja osaamisen kehittämiseen esimerkiksi monialaisten tutkimus- ja kehityshankkeiden avulla. Ennakoinnin avulla on puolestaan mahdollista tuottaa tietoa tulevaisuuden uudesta elinkeinomahdollisuuksista ja teknologioista, sekä arvioida tulevasta yhteiskuntakehityksestä.

Foorumityön jatko

Metsäalan tulevaisuusfoorumin kahden ensimmäisen vuoden keskeisimmät tulokset julkaistaan kirjassa "Menestyvä metsäala ja tulevaisuuden haasteet". Kirja ilmestyy toukokuun 2005 lopussa Metsälehti Kustannuksen julkaisemana.

Foorumin kolmen vuoden jatkovaihe alkoi 1.4.2005. Jatkovaiheessa ennakoidaan metsäalaa vaikuttavia muutostekijöitä tähänastista monialaisemmin. Tulevaisuus selvitysten avulla pyritään löytämään vastauksia foorumityön ensimmäisessä vaiheessa esille nousseisiin kysymyksiin. Selvitysten aiheita ovat mm. puun ja metsien uudet käyttömahdollisuudet sekä kansainvälisen- ja EU-politiikan muutosten vaikutukset metsäalalla. Merkittävä osa tulevasta ennakoitavasta tulee käsittelemään metsäalan ja yhteiskunnan muutuvaa suhdetta.

Metsäalan tulevaisuusfoorumin julkaisuja:

Niskanen, A. (toim.) 2005. Menestyvä metsäala ja tulevaisuuden haasteet. Metsälehti Kustannus.

Joensuun yliopiston metsätieteellisen tiedekunnan tiedonantoja -sarjassa:

Kolström, T. & Harstela, P. (toim.) 2005. Puuntuotannon ja -korjuun tulevaisuus. Metsäalan tulevaisuusfoorumi - työryhmäraportti, metsänhoidon ja metsäteknologian yhdistetty työryhmä.

Tulossa:
Kellomäki, S. & Leinonen, S. Ekologinen kestävyys, ympäristönmuutos ja metsätalous. Metsäalan tulevaisuusfoorumin ympäristöryhmän loppuraportti.

Saastamoinen, O., Donner-Amnell, J. & Rantala, T. (toim.). Näkökulmia metsäalan sosiaaliseen kestävytyteen ja sen tulevaisuuteen.

Koivula, E. ym. Luontomatkailun nykytila, kehityssuuntia ja kehittämistarpeita.

Metsäalan tulevaisuusfoorumin uutiskirje

Julkaisija:
Metsäalan tulevaisuusfoorumi
Joensuun yliopisto
PL 111
80101 Joensuu

Toimittaja: Saija Miina
saija.miina@joensuu.fi

Metsäalan tulevaisuusfoorumi Internetissä:
<http://www.metsafoorumi.fi>

Metsäalan tulevaisuusfoorumin uutiskirje kertoo foorumin tuoreimmista tapahtumista ja tuloksista. Uutiskirje löytyy Internetistä sivulta <http://www.metsafoorumi.fi/uutisia.htm>. Voit saada sen myös suoraan sähköpostina ilmoittautumalla jakelulistalle: saija.miina@joensuu.fi

